

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך יח, תשכ"ז

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

עוד על "אבא-אב" *

כלום הושפע השימוש אבא-של-יוסף מערבית או מן השימוש התלמודי?

אף כי השימוש הערבי אבויוסף וכד' הוא שימוש יציב וקבוע בערבית, ומצד אחר מצאנו שימוש דומה גם בארמית של התלמוד הירושלמי, כגון: "אימיה דמנחם, אימיה דמנחם, איתי זובנין לברך" (ירושלמי, ברכות ב, ד) — בכל זאת איני נוטה לייחס גם לאחת מאלה השפעה ישירה על שימוש הילדים "אבא-של-יוסי" וכד'. והרי נימוקים מספר: א. הכינויים הערביים מסוג אבויוסף, במידה שעברו אל העברית, עברו כלשונם וכצורתם אבויוסף, אבוי-עלי וכד', ונתקבלו כשם פרטי מורכב, מבלי לחשוב על משמע האבהות הכלולה באבוי. תרגום ישיר מן הערבית היה צריך להוליד צורה מעין: אבוי-יוסי (כדרך ששועבר אבוי-ארבע לאבי ארבע-עניים), או לפחות: אבוי-יוסי, ולא: אבא-של-יוסי, כנהוג בלשון הילדים.

ב. אשר להשפעה ישירה מן התלמוד, גם דבר זה בלתי-סביר לאור המציאות הישראלית ומיעוט הזיקה אל התלמוד. ביאליק ורבניצקי תרגמו בספר האגדה "אימיה דמנחם" בצורת "אמו של מנחם". לא שמענו ילד משתמש בצורה "אבוי-של-יוסי" וכיוצא בה. אומרים: אבא-של-יוסי. הדעת נותנת אפוא, שהצורה אבא-של-יוסי נולדה ונתפתחה בלשון-הילדים באופן עצמאי.

* ראה קונטרס קצ"ד ("עיונים באוצר המלים של ילדי ישראל").